

2. KONU: ZEKÂT ve SADAKA İBADETİ

Zekât ve Sadaka İbadeti

Allah rızası için yapılan her türlü maddi, manevi bedeni iyilikler İslam'da sadaka olarak kabul edilir. Sadakada, zekâta olduğu gibi belli bir zenginlik şartı aranmadığı için zengin, fakir bütün Müslümanlar sadaka verip iyilik yapmanın mutluluğunu yaşayabilir. Sadaka da zekat gibi gösterişten uzak ve karşı tarafın onurunu rencide etmeden verilmelidir. Peygamberimizin bir hadisinde: "Kardeşini güler yüzle karşılayan bile olsa, iyilikten hiçbir şeyi küçük görme" diyerek en küçük iyiliklerin dahi sadaka olabileceğini vurgulamıştır.

Zekat ve Sadaka

Konuyla İlgili Ayet:

"Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan hayra harcayın..." (Bakara suresi, 267. ayet)

Konuyla İlgili Hadis-i Şerif:

"Gözleri görmeyene rehberlik etmen bir sadakadır. Sağır ve dilsiz anlayacakları bir şekilde anlatman, ihtiyacını gidermesi için ona rehberlik etmen sadakadır. Derman arayan dertliye yardım için koşuşturman, koluna girip güçsüze yardım etmen sadakadır. Konuşmakta güçlük çekenin meramını ifade edivermen bir sadakadır..."

"İki kimsenin arasını bulup barıştırmak sadakadır. Bir kimseye bineğini binmede veya eşyasını koymada yardım etmek sadakadır. Güzel söz sadakadır. Namaza gitmek için atılan her adım sadakadır. Yoldaki rahatsızlık veren şeyleri kaldırmak bir sadakadır..."

"İnsanlara güler yüz göstermen senin için sadakadır. İyiliği öğütlemen ve kötülüğe engel olmaya çalışman sadakadır..."

DİKKAT

Yukarıdaki hadis-i şeriflerde de belirtildiği gibi sadaka sadece maddi şeylerle sınırlı değildir, manevi de olabilir.

ZEKAT VE SADAKANIN FARKLARI

<u>Sadaka</u>	<u>Zekât</u>
Sünnet olan bir ibadettir.	Farz olan bir ibadettir
Maddi yardımla sınırlı değildir.	Sadece mal ile yapılan bir ibadettir.
Verilişinde belli bir miktar yoktur.	Verilişinde belli bir oranı vardır.
Sadaka yapmak için zengin olmak gerekmez.	Zekat verebilmek için zengin olma şartı vardır.
Yılda birçok kez yapılabilir.	Yılda bir kez verilir.

“İnsanlar öldüğü zaman, amel defteri kapanır. Ancak kesintisiz iyilik (sadaka-i cariyeye) yapanların, topluma yararlı bir ilim (eser) bırakanların ve kendisine dua eden bir çocuk yetiştirenlerin amel defteri kapanmaz.”

(Hadis-i şerif)

Bir insanın kendi isteğiyle yalnızca Allah rızası için yaptığı her türlü yardım ve iyiliğe **sadaka** denir.

Sadaka-i Cariye Nedir?

Herkesin yararlanacağı cami, okul, yurt ve hasta-
ne gibi hayır kurumları yaptırmaya veya bu kurumların
yapımına katkıda bulunmaya kesintisiz sadaka ya da
sadaka-i cariyeye denir.

Herkes ardında bir sadaka-i cariyeye bırakabilir.

Sadaka Taşları

Atalarımız, fakir insanların temel ihtiyaçlarını gidermek için sadaka taşı denilen taşın üzerindeki çukurluğa belli bir miktar para bırakırlarmış. Taşın yakınlarındaki fakir insanlar da bir öğün ihtiyaçlarını giderecek kadar para alırlarmış.

Fıtır Sadakası (Fitre)

Ramazan ayında bayramdan önce verilmesi gereken sadaka türüne **fıtır sadakası** denir. Fıtır sadakası halk dilinde **fitre** olarak da bilinmektedir. Fıtır sadakasını, zekât verme yeterliliğine sahip olan her Müslüman'ın vermesi gerekir. Fıtır sadakasının miktarı az olduğundan zengin olmayan Müslümanlar da fıtır sadakası verebilir.

Fıtır Sadakası İle İlgili Şu Noktalara Dikkat Edelim

- ❖ Fıtır sadakası kişi başına verilir.
- ❖ Bir ailedeki bütün bireylerin fitresini aile büyüklerinden biri verebilir.
- ❖ Fıtır sadakasının miktarı, fitreyi verecek olan kimsenin bir günlük yiyecek masrafı kadardır.

YORUMLAYALIM

Zeynep'in ailesi toplam üç kişiden oluşmaktadır. Bu kişiler kendisi, babası ve annesidir. Zeynep'in bir günlük yiyecek masrafı 10₺, annesinin 15 ₺ ve babasının 35₺ dir.

Zeynep'in babası 60₺ ya da bunun eş değeri bir ihtiyaç malzemesini fıtır sadakası olarak zekât verilebilecek bir kimseye vermelidir.

SINAVLARDA ÇIKMIŞ ÇÖZÜMLÜ SORULAR

Örnek 1

Dini bayramlarda ekonomik durumu iyi olmayan insanlara yapılan yardımlar, aşağıdakilerden hangisinin işleviyle benzerlik gösterir?

- A) Haccın
- B) Orucun
- C) Namazın
- D) Zekatın

Çözüm

Zekat ekonomik durumu iyi olmayan insanlara verilir. Bu da dini bayramlarda ihtiyaç sahibi durumunda olanlar insanlara yapılan yardımlarla benzerlik gösterir. Buna göre doğru cevabımız D seçeneği olmalıdır.

Örnek 2

Bir insanın kendi isteğiyle Allah rızası için yaptığı her türlü yardım ve iyiliğe sadaka denir. Sadakada miktar ve zaman sınırlaması yoktur. Ayrıca sadaka verecek kişinin zengin olması da gerekmez.

Aşağıdakilerden hangisi bu açıklamaya uygun bir örnek oluşturur?

- A) Beraber proje ödevi hazırlamak
- B) Arkadaşı ile aynı sırayı paylaşmak
- C) Takım oyununun sahaya yansıtma
- D) Hasta arkadaşını hastaneye götürmek

Çözüm

Sadaka verenin zengin olması gerekmez, sadaka manevi olarak da yapılabilir. Buna göre hasta birini hastaneye götürüp ona yardımcı olmak da sadakadır. Cevabımız D seçeneği olmalıdır.

Örnek 3

Zekâtın veriliş miktarı bakımından aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklıdır?

- A) Koyun ve keçi
- B) Altın ve gümüş
- C) Toprak ürünleri
- D) Para ve menkul değerler

Çözüm

Koyun ve keçi, altın ve gümüş, para ve menkul değerlerden kırkta bir oranda zekât verilirken; toprak ürünlerinden onda bir oranda zekât verilir. Bu açıklamalarımıza göre cevabımız C seçeneği olmalıdır.

Örnek 4

Selçuklu ve Osmanlı toplumlarında hayvanların tedavisi için vakıflar kurulmuş, kuş evleri ve yabani hayvan barınakları yapılmıştır.

Aşağıdaki hadislerden hangisi Selçuklu ve Osmanlı toplumlarını bu şekilde davranmaya yönlendirmiştir?

- A) Yer ve gökler adestle ayakta durmaktadır.
- B) Her can taşıyan varlığa yapılan iyilikte sevap vardır.
- C) Gücsüzün incindiği ve hakkını alamadığı bir toplum yücelemez.
- D) Sizden biriniz bir iş yaptığı zaman, onu en güzel şekilde yapsın.

Çözüm

Soruda atalarımızın hayvanlara yardım için bile vakıflar kurulduğu vurgulanmaktadır. Buna göre B seçeneğinde verilen peygamberimizin sözü atalarımızı bu şekilde davranmaya yönlendirmiştir. Cevabımız B olmalıdır.

Örnek 5

Sakın deme güzel yavrum,
Bu kadcılık hayır mı olur?
Demiş güzel peygamberim,
Bir hurmayla dahi hayır olur
Bu dizelerin yazılış amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yardımlaşmayı teşvik etmek
- B) Yapılan yardımı gizlemek
- C) Yardımları başa kakmamak
- D) Yardım türlerini belirlemek

Çözüm

Verilen dizede az çok demeden hayır yapılması vurgulanmıştır. Yani bu dizelerde yardımlaşmayı teşvik etme vardır. Buna göre doğru cevabımız A seçeneği olmalıdır.

Örnek 6

Peygamberimiz, "Sağ elin verdiğini sol el görmemeli!" diyerek aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmek istemiştir?

- A) Malın bereketini arttırmayı
- B) Gösteriştan uzak durmayı
- C) Cömertliği özendirmeyi
- D) Kıskançlığı önlemeyi

Çözüm

Peygamber efendimiz "Sağ elin verdiğini sol el görmemeli!" diyerek yapılan iyiliğin gizli olmasını, gösteriştan uzak olmasını vurgulamıştır. Buna göre doğru cevabımız B seçeneği olmalıdır.

Örnek 7

Bu soruya aşağıdaki öğrencilerden hangisi doğru cevap vermiştir?

- A) Amca-Hala

Merve
- B) Dede-Baba

Ahmet
- C) Dayı-Teyze

Ayla
- D) Ağabey-Abla

Mehmet

Çözüm

Zekât kişinin bakmakla yükümlü olduğu; annesi, babası, eşi, çocukları, dedesi, nenesine verilmez. Çünkü bunlara zaten bakmakla yükümlüdür. Buna göre doğru cevabımız B seçeneğindeki öğrencinin ifadesi olan "dede-baba" seçeneği olmalıdır.

YAZILI ÇALIŞMASI

1. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

a) Zekat ve sadaka arasındaki farkları yazınız?

b) Neler sadaka olabilir, yazınız?

c) Sadaka taşının ne olduğunu açıklayınız?

d) Sadakayı cariye nedir, açıklayınız?

2. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlara “D” yanlış olanlara “Y” işareti koyunuz.

Zekat verecek kişinin sağlıklı olma şartı vardır.

D

Y

Zekat verilecek malların dinimizce belirlenmiş bir oranı vardır

Allah rızası için hasta ve yaşlıları ziyaret etmek sadakadır.

Sadaka veren her Müslüman zekât da vermelidir.

Zekât verebilmek için dinen belirlenin belli bir zenginlik olması gerekir.

Sadaka sadece mal ve para ile yapılır.

Sadaka sadece mübarek gün ve gecelerde verilir.

Bu yıl zekâtını veren bir kimsenin gelecek yıl zekât vermesine gerek yoktur.

ETKİNLİKLER

3. Aşağıdaki boşlukları panodaki uygun olan sözcüklerle doldurunuz.

- a) Bir insanın Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yaptığı her türlü yardım ve iyiliğe.....denir.
- b) İnsanlara selam vermek sadaka olduğu gibi her türlü güzel ve ..... davranış da sadaka olabilmektedir.
- c) Yabancı bir kimseye Allah .....için yol göstermek sadakadır.
- d) Sadaka maddi yardımla sınırlı değildir, ... de olabilir.
- e) Zekat zenginleri sınamak, fakirlere destek olmak için emredilmiştir. Eğer bütün insanlar mallarının ..... verselerdi hiçbir Müslüman fakir ve muhtaç kalmazdı.
- f) Zekat vermek ..... bir ibadet olduğu için zekatı verirken niyet etmek gerekir.
- g) Zekatın fakirin ..... olduğu bilinip onu rencide edecek, minnet altında bırakacak davranışlardan kaçınmalıyız.

4. Aşağıdaki sorulan cevaplarının karşısına evet ise “✓” işareti, hayır ise “X” işareti koyunuz.

Yol soran bir yabancıya yolu göstermek sadaka mıdır?	.....
Sadaka verenin sağlıklı olma şartı mı vardır?	.....
Fitrenin asgari tutarı az olduğu için zengin olmayanlar da verebilir mi?	.....
Sadaka yılda bir kez mi verilir?	.....
Fıtır sadakasına halk arasında “fitre” mi denir?	.....
Sadaka vermenin belli bir zamanı var mıdır?	.....
Sadaka sadece maddi olarak yapılan bir yardım mıdır?	.....
Fitre zekat verilebilecek kişilere verilebilir mi?	.....
Sadaka sadece Ramazan Ayında mı yapılır?	.....
Fitre vermek zengin Müslümanlara vacip midir?	.....
Sürekli sevap getiren sevabı ölümden sonra bile bitmeyen sadaka çeşidi, sadaka-i cariyeye midir?	.....

KONU KAVRAMA TESTİ

1. • Sadaka sadece maddi yardımla mı sınırlıdır?
• Sadakada miktar ve zaman sınırlandırması yok mudur?
• İnsanlar istedikleri zaman sadaka ibadetini yerine getirebilirler mi?
• Sadaka yapacak kişinin zengin olması şart mıdır?

Yukarıdaki sorulardan kaç tanesinin cevabı “evet”tir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

2. **Öğretmen:** Çocuklar! “Kişi, annesine, babasına, eşine, çocuklarına, büyükbabasına, büyükannesine, torunlarına zekât veremez. Bunun nedeni nedir?”

Ahmet: Onlar zaten kendi ihtiyaçlarını giderebilecek yaşta oldukları için

Mehmet: Çok yakın akrabaları oldukları için

Mete: Çok zengin oldukları için

Emre: Onlara bakmakla yükümlü oldukları için

Öğretmenin sorduğu soruya hangi öğrenci doğru cevap vermiştir?

- A) Ahmet B) Mehmet
C) Mete D) Emre

3.

Kavram haritasının hangi bölümünde bilgi yanlış yapılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

4. Aşağıda, 8. sınıf I. dönem yazılı sınavında sorulan sorulardan bir tanesi verilmiştir.

Soru: Bir insanın kendi isteğiyle yalnızca Allah rızası için yaptığı her türlü iyilik ve yardıma ne denir?

Buna göre bu sorunun doğru cevabı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fitre
B) Zekât
C) İnfak
D) Sadaka

KONU KAVRAMA TESTİ

5.

Sadaka maddi şeylerle sınırlı değil, manevi olarak da yapılabilir.

Sadaka veren her Müslüman zekât da vermelidir.

Tabloda yer alan bilgilerden doğru olanların karşısına "✓" yanlış olanların karşısına ise "X" işareti konulacaktır.

Tablodaki bilgilere göre doğru işaretleme hangi seçenekte verilmiştir?

A) ✓	B) ✓	C) X	D) X
✓	X	✓	X

6. ★ İyi niyetle yapılan her güzel iş sadaka olabilir.
● Yılda birden çok verilebilir.
■ Sadaka sadece ramazan ayında verilir
♥ Sadaka yapabilmek için çok varlıklı olmaya gerek yoktur.

Yukarıda sembollerle verilen ifadelerden hangisi sadaka için doğru değildir?

- A) ★ B) ● C) ■ D) ♥

7.

Arı peteğindeki "?" olan yere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Kimler zekât verebilir?
B) Kimlere zekât verilebilir?
C) Kimler oruç tutabilir?
D) Kimler kurban kesebilir?

8. **Aşağıdaki kişilerden hangisinin yaptığı davranış sadaka olarak değerlendirilemez?**

- A) Ortaokul öğrencisi Süleyman'ın yol soran bir yabancıya doğru yolu göstermesi
B) Şeyma'nın yolda rastladığı komşuları Hatice Teyze'nin elindeki poşetleri taşımasında yardımcı olması
C) Serkan'ın arkadaşı İsmail'den aldığı borcunu ödemesi
D) Sınıftaki arkadaşı Elif'in çok hasta olduğunu öğrenen Rümeysa'nın onu hasta ziyaretine gitmesi

Hazırlayan
Onur YİĞİT
@lgs_din_hocam

Testin Cevapları:

1. B

2. D

3. C

4. D

5. B

6. C

7. B

8. C